

YLIVIESKA HAMARINKOSKI-VISURINKARI

37	Hannula
22	Ylihannula
40	Alasoukka
42	Soukka
41	Kaunisto
5	Koskela (Hamari)

Kivikautisten asuin- ja löytöpaikkojen
koekaivaus- ja tarkastuskertomus

Anne Vikkula 1981

YLIVIESKA HAMARINKOSKI-VISURINKARI

Kivikautisten asuin- ja löytöpaikkojen koekaivaus- ja tarkastus-
kertomus

Anne Vikkula 1981

S i s ä l l y s

1.	JOHDANTO	1
2.	ALUEEN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA	2
3.	VESISTÖJÄRJESTELYSUUNNITELMAT	3
4.	TUTKIMUSMENETELMÄT JA KAIVAUSTEKNIikka	4
5.	37 HANNULAN KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA	7
	5.1. Arkistotietoja	7
	5.2. Asuinpaikan sijainti ja topografia	8
	5.3. Kaivaustekniikka	8
	5.4. Maaperä ja löydöt	9
	5.5. Yhteenveto	10
6.	22 YLIHANNULAN KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA	11
	6.1. Arkistotietoja	11
	6.2. Asuinpaikan sijainti ja topografia	12
	6.3. Kaivaustekniikka	12
	6.4. Maaperä ja löydöt	13
	6.5. Yhteenveto	13
7.	40 ALASOUKAN KIVIKAUTINEN LÖYTÖPAIKKA	14
	7.1. Arkistotietoja	14
	7.2. Löytöpaikan sijainti ja topografia	14
	7.3. Löytöpaikan tutkimus	15
8.	42 SOUKAN KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA	15
	8.1. Arkistotietoja	15
	8.2. Asuinpaikan sijainti ja topografia	16
	8.3. Kaivaustekniikka	16
	8.4. Maaperä ja löydöt	17
	8.5. Yhteenveto	17

9.	[41]	KAUNISTON KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA	18
		9.1. Arkistotietoja	18
		9.2. Asuinpaikan sijainti ja topografia	18
		9.3. Asuinpaikan tarkastus	19
10.	[5]	KOSKELAN (HAMARIN) KIVIKAUTISET LÖYTÖPAIKAT	20
		10.1. Arkistotietoja	20
		10.2. Löytöpaikkojen sijainti ja topografia	20
		10.3. Kaivaustekniikka	21
		10.4. Maaperä ja löydöt	21
		10.5. Yhteenveto	22
11.		TUTKIMUKSEN TULOKSET	23
		LUETTELO KERTOMUKSEEN LIITTYVISTÄ KARTOISTA	25
		LUETTELO KERTOMUKSEEN LIITTYVISTÄ NEGATIIVEISTA JA KUVISTA	26
		LUETTELO KERTOMUKSEEN LIITTYVISTÄ DIAPOSITIIVEISTA	27
		TOPOGRAFIKARTTAOTE 1:100000 2431 YLIVIESKA	28
		PERUSKARTTAOTE 1:20000, 2431 07 YLIVIESKA, 2431 10 RAUDASKYLÄ	29
		YLEISKARTAT 1 ja 2. Ylivieska Hamarinkoski-Visurinkari	30 - 31
		YLEISKARTTA. [37] Hannula.	32
		PINTA- JA POHJAVAAITUSKARTTA. [37] Hannula.	33
		TASOKARTTA. [37] Hannula.	34
		YLEISKARTTA. [22] Ylihannula.	35
		YLEISKARTTA. [42] Soukka.	36
		YLEISKARTTA. [5] Koskela (Hamari).	37
		KUVATAULUT	38 - 42

1. JOHDANTO

Kalajoen keskiosan järjestelyhankkeeseen liittyen on Ylivieskan Hamarinkoskeen suunniteltu rakennettavaksi säännöstelypato ja voimalaitos. Sen seurauksena vedenpinta tulee joessa nousemaan noin kymmenen kilometrin matkalla ja padon yläpuolelle tullaan rakentamaan penkereitä ja rantaäyrään korotuksia. Pelloille kaivetaan kuivatusojia, ja joen perkauksessa nostettavia läjitysmaita sijoitetaan rannoille sekä sorakuoppiin. Rakennustöillä voitiin epäillä olevan vaikutusta mahdollisiin esihistoriallisiin muinaisjäännöksiin noin viiden kilometrin matkalla Hamarinkosken ja Visurinkarin välillä.

Patotöiden vaikutusalueelta tai sen välittömästä läheisyydestä on löydetty ensimmäiset kiviesineet jo vuosina 1881 ja 1882 Hamarinkosken eli Hannunpuhdon etelärannalta Koskipuhdon Koskelan tilalta. Sen jälkeen on saatu talteen kiviesineitä 1900-luvun alussa joen eteläpuolelta Visurista ja pohjoispuolelta Ylihannulasta. Viimeisimpiä kokoelmiin saatuja löytöjä ovat joen pohjoispuolelta Alasoukasta ja Hannulasta talteen saadut kiviesineet, joista viimeksi mainittu johdatti tutkija Paula Purhosen tarkastamaan Hannulan pellot sekä samalla Koskelan viimeisimmän löytöpaikan keväällä 1981. Tuolloin osoittautui koekaivaus ennen kaikkea Hannulan alueella välttämättömäksi ja inventointikaivaus patotöiden vaikutusalueella tarpeelliseksi.

Kesällä 1981 sain museoviraston esihistorian toimistosta määräyksen suorittaa koe- ja inventointikaivauksia Hamarinkosken ja Visurinkarin välisillä jokirannoilla alkaen asuinpaikaksi todetusta Hannulan kivikautisesta asuinpaikasta. Työt suoritettiin ajalla 29.6.- 21.7.1981 ja ne rahoitti vesihallituksen Kokkolan vesipiiri. Kaivauksiin ja jälkitöihin kului yhteensä 37 259 mk. Piirtäjänä kentällä toimi fil. yo. Päivi Kankkunen ja avustajana valt. yo. Leena Hiltula. Kaivajina oli 8-9 koululaista.

2. ALUEEN SIJAINTI JA TOPOGRAFIA

Tutkimusalueen läntisimmät kohteet Hannula ja Koskela (Hamari) sijaitsevat Ylivieskan kirkolta itään noin kahden kilometrin päässä, joen molemmin puolin. Hannulan ja Koskelan kohdalla on Kalajoessa Hamarinkoski. Sen yläpuolella joen virtaussuunta on kaakosta luoteeseen, ja tutkimusalue ulottuu joen yläjuoksulle päin kaakkoon Hamarinkoskesta viiden kilometrin päähän eli Ylivieskan kirkolta 6,3 kilometrin päähän itäkaakkoon Visurinkarille (kartta s. 28).

Hamarinkoski laskee Kalajoen pintaa noin 61 metristä 56 metriin y.m.p. neljän sadan metrin matkalla, joten virtaus on koskessa voimakasta. Ylempänä tutkimusalueella joki virtaa rauhallisesti 80 - 100 metriä leveänä lukuunottamatta kahta kapeampaa, vilkkaammin virtaavaa kohtaa; Haapakari sijaitsee Hamarinkoskesta noin kolmen kilometrin päässä ja Visurinkari viiden kilometrin päässä kaakossa. Hamarinkosken alapuolella joki leviää 60 metristä sadan metrin levyiseksi suvannoksi ja kapenee sitten jälleen (kartta s. 31).

Kalajoen rannat ovat koko tutkimusalueella peltoa tai rantaniittyä. Joen pohjoispuolella Hamarinkoskesta noin kaksi kilometriä yläjuoksulle päin Kaunistoon asti rannat ovat melko korkeita ja peltovyöhykkeet korkeintaan kahden sadan metrin levyisiä rannan suuntaisina nauhoina. Kauniston itäpuolella avautuu alava peltoaukea, joka tulva-aikoina peittyi veden alle. Aukean pohjoispuolella sijaitsevat rämeiset kankaat nousevat 80 - 90 metrin korkeuteen (kartta s. 29). Joen lounaisrannalla peltoaukea on kapeampi ja sen lounaispuolella kohoaa 93 m y.m.p. korkea Kettukallio.

Jokirantojen luonnollista topografiaa on useissa kohdissa rikottu nostamalla rantaäyräitä ja pengertämällä. Pohjoisrannalla Hannulasta itään on useissa kohdissa täytemaata ja perkauskivikkoja noin kuuden sadan metrin matkalla, ja siitä edelleen kuuden sadan metrin matkalla on tiheää omakotiasutusta ja kohotettuja

rantoja. Hamarinkosken rannoilla on vanhoja myllynperustuksia. Etelärannalla perkauskivikkoja on Hamarin myllyn itäpuolella ja paikoitellen idempänäkin. Hamarin myllyn kaakkoispuolella on suuri hiekkakuoppa osin tasaisessa pellossa ja osin pienen mäenkumpareen luoteisrinteessä (kartta s. 30).

3. VESISTÖJÄRJESTELYSUUNNITELMAT

Hamarinkosken säännöstelypato tullaan rakentamaan Hamarin myllystä ylöspäin noin sadan metrin päähän. Hamarinkoskea perataan ja läjitysmaat tullaan kokoamaan rannoille Hannulan ja Keskitalon kohdalle sekä kosken alapuoliseen suvantoon (kartta s. 30). Hannulan ja padon välisellä alueella työ tehdään Kalajokilaakson Sähkö Oy:n toimesta, muualla ne suorittaa Kokkolan vesipiiri.

Patoaminen tulee nostamaan joen pintaa heti padon yläpuolella noin metrillä 62,25 metrin korkeudelle. Tästä syystä rakennetaan rannoille 1,5 - 2 metrin korkuiset ja 8 - 12 metrin levyiset pengerrykset padolta pohjoisrannalla 380 metrin pituiseksi palstan 4:234 itärajalle asti ja etelärannalla 1000 metrin pituiseksi palstan 1:229 itärajalle ja siitä 100 metriä tilan rajaa pitkin etelään. Etelärannan pengerryksen viereen kaivetaan 7-10 metriä leveä kuivatusoja, joka palstan 1:229 itärajalta yläjuoksulle päin edettäessä kulkee 50 - 200 metrin päässä rannasta palstan 1:38 itärajalle saakka yhteensä noin 4000 metrin pituisena. Toinen kuivatusoja tulee kulkemaan pohjoisrannalla heti radan eteläpuolella palstan 4:189 itärajalta Välihannulan 2:163 rajalle ja palstan itäreunaan etelään jokeen Keskitalon palstan itäpuolitse nykyistä ojaa myöten (kartat s. 30, 35). Ojan pituus tulee olemaan yhteensä noin 700 metriä. Kolmas oja kaivetaan alavalle pellolle Kauniston itäpuolelle palstan 1:52 itärajalta Visurinkarille palstan 5:95 itärajalle. Sen pituus tulee olemaan noin 2700 metriä ja se kaivetaan 50 - 150 metrin päähän rannasta. Lisäksi parannetaan Kauniston itäpuolella ja radan pohjoispuolella kulkevaa Koskenne-

vanojaa, joka laskee jokeen palstojen 5:37 ja 5:88 rajalla Myllyojaa pitkin. Rantaäyräitä korotetaan joen pohjoispuolella Kauniston itäpuolelta palstalta 1:50 ja eteläpuolella palstalta 1:208 noin kolmen sadan metrin päähän Visurinkarista.

Vesistöjärjestelysuunnitelmiin kuuluu myös Hamarin myllyn kaakkoispuolella tiloilla 1:120 ja 1:221 olevan hiekkakuopan täyttämisen joesta nostettavilla perkausmailla.

4. TUTKIMUSMENETELMÄT JA KAIVAUSTEKNIikka

Kaivaus aloitettiin Hannulan asuinpaikalta, jonne kaivettiin kaksi koelinjaa jokitörmän reunaan. Linja A kaivettiin yhtenäisenä metrin levyisenä ja 19 metrin pituisena ojana ja linja B 1 x 2 metrin suuruisina ruutuina kahden metrin välein 38 metrin matkalla (ks. s. 8). Työ tehtiin lapiolla.

Koekuoppakaivaukset suoritettiin 1 x 1 metrin koekuopin, jotka kaivettiin lapiolla noin puolen metrin syvyyteen tai ainakin 10 cm:n multakerroksen alapuolella tai löydöttömään maahan asti. Kuopat kaivettiin suoriin linjoihin aina, jos se oli mahdollista. Niiden etäisyys toisistaan oli 3 - 30 metriä, useimmiten kuitenkin 8 - 16 metriä. Ne sijoitettiin suunnitelluille pengerrys- ja rantaäyrään korotusalueille aivan jokitörmän reunaan sekä kuivatusojakohteisiin ja Hamarin hiekkakuopan reunoille. Kohde-merkinnällä seuraavassa merkityiltä tiloilta on saatu löytöjä (ks. kartat s. 29, 32, 35 - 37 ja kohdeselostukset kertomuksen loppuosassa).

kohde	tila RNro	kuoppia kpl	maasto/maaperä
<u>Pohjoisranta</u>			
37	Hannula 2:159	6	pihamaa/savihiesu
37	Hannula 2:65	8	pihamaa, pelto/savi
22	Ylihannula 2:163	11	pelto/savi
-	2:80	4	pihamaa, puutarha/hiesu

kohde	tila RNro	kuoppia kpl	maasto/maaperä
-	2:80	2	pihamaa, puutarha/savi
-	2:26	3	pelto/hiesu, hieno hiekka
40	Alasoukka 5:81	15	pelto/hiesu, hieno hiekka
-	5:85	9	pelto/hiesu, hieno hiekka
42	Soukka 5:88	17	pelto/hiesu, hieno hiekka

Eteläranta

5	Koskela 62:1	5	pelto/savihiesu
5	Koskela 56:6 Yht., 1:178 1:177	11	pelto/savihiesu
5	Koskela 1:120	12	pelto, pihamaa/savi
-	1:221	9	rantaterassi/savi
-	62:1 1:53	18	pelto/savi
-	1:79	8	metsittynyt pelto/savi
-	1:234 1:235 1:236	12	pelto/savi
-	1:233	6	pelto/savi
-	1:187	4	rantavesakko/savi
-	1:208	6	rantavesakko/savi
-	1:205	12	vanha pelto/savi
-	56:4	8	pelto/savi

kohde	tila RNro	kuoppia kpl	maasto/maaperä
-	1:120	14	pelto/savi
-	47:28	24	pelto/savi
-	9:23	7	pelto/savi

Sorakuoppa-alue

-	1:229	3	pelto/savi
-	1:120	14	pelto/savi
-	1:221	5	pelto/savihiesu

Varsinaisten koekuoppien lisäksi kaivettiin pienempiä tarkistuskuoppia Soukan asuinpaikan ja Kauniston asuinpaikan välille tilalle RNro 5:78, Haapakarin pohjoisrannalle tiloille RNro 15:46 ja 15:21 sekä Visurinkarin pohjoisrannalle tilalle RNro 50. Ojanleikkausten ja sorakuoppien tarkistuksia suoritettiin Kaunistossa RNro 5:37 sekä Visurinkarista noin viisi sataa metriä alajuoksulle päin sijaitsevan rakenteilla olevan sillan kohdalla joen molemmin puolin tiloilla RNro 37:14, 37:95, 1:143 ja 1:38 (ks. kartat s. 30-31). Tutkimuksen ulkopuolelle jääneet kohteet todettiin topografialtaan epäsopiviksi esihistoriallisille muinaisjäännöksille; rannat olivat liian matalia, ja lähes koko tutkimukseen käytetyn ajan olivat Kauniston itäpuoliset pellot suurelta osin tulvaveden vallassa.

Tarvittaviin vaaituksiin käytettiin kolmea kiintopistettä. Kiintopiste I sijaitsi Hannulan saunan länsipuolella vain vähän maanpinnalle näkyvässä kivessä (kartta s. 32). Sen korkeus oli 60,49 m y.m.p., ja koneenpaikasta, josta vaaitettiin koelinjat A ja B sekä koekuopat 1-3, oli lukema 089. Kiintopiste II sijaitsi Ylihannulan uuden talon länsipuolella suuressa kivessä, lohkeamassa kiven pohjoisreunalla (kartta s. 35). Sen korkeus oli 62,93 m y.m.p. Kiintopisteiden I ja II korkeudet vaaittiin radan pohjoispuolella Hannulasta koilliseen sijaitsevasta valtakunnal-

lisesta kiintopisteestä nro 47013, jonka korkeus on 62,95 m y.m.p. (kartta s. 30). Kiintopistettä III käytettiin Soukan asuinpaikalla, ja se sijaitsi Soukan tilan riihen kivi-jalassa rakennuksen eteläseinustalla n. 75 cm kaakkoiskulmasta länteen (kartta s. 36). Sen korkeus 65,39 m y.m.p. vaaittiin valtakunnallisesta kiintopisteestä nro 47014, jonka korkeus oli 69,39 m y.m.p. ja joka sijaitsi Soukasta itään Kiviojantien ja radan ylikäytävän kohdalla (kartta s. 30). Ylihannulan ja Soukan koekuoppia sekä Hannulan koekuoppia 4 - 6 vaaittaessa ei käytetty kiinteää koneenpaikkaa, vaan korkeudet merenpinnasta laskettiin suoraan. Ne on merkitty yleiskartoille s. 32, 35, 36.

Kentällä piirrettiin tasokartta ainoastaan Hannulan koelinjoista A ja B mittakaavaan 1:50. Hannulan koelinjoista piirrettiin myös erillinen pinta ja pohjavaaituskartta 1:200. Kohteesta [42] Soukka piirrettiin yleiskartta omien mittausten perusteella ja kohteista [37] Hannula, [22] Ylihannula ja [5] Koskela Oy Vesirakentajan 1:1000 laatiman kartan pohjalta omilla mittauksilla tukien mittakaavaan 1:500 tai 1:1000. Lisäksi laadittiin koko tutkimusalueen kattavat yleiskartat 1 ja 2 Kokkolan vesipiirin työkohdekartan pohjalta mittakaavaan 1:4000.

5. [37] HANNULAN KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA

5.1. Arkistotietoja

Kunta: Ylivieska

Kylä: Kangaskylä

Tilat: Hannula RNro 2:159, om. Pentti Hannula

Kiviojantie

84100 YLIVIESKA 10

Keskitalo RNro 2:65, om. Eero Visuri

Kiviojantie

84100 YLIVIESKA 10

Peruskartta: 2431 07 YLIVIESKA

Koordinaatit: x = 7108 74

y = 528 04

z = n. 60

Aikaisemmat löydöt: KM 21110:1-2, 21111:1-2.

Aikaisemmat tutkimukset: Paula Purhonen 1981, tarkastuskertomus 1981 kaivetut löydöt: KM 21218:1-49, diar. 22.10.1981.

Kertomukseen liittyvät kartat: s. 29, 30, 32-34.

Kertomukseen liittyvät negatiivit: f. 54790, 54797, 54805-54808, joista kuvat 1-3 s. 38.

Kertomukseen liittyvät diapositiivit: 5674-5678.

5.2. Asuinpaikan sijainti ja topografia

Hannulan kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Ylivieskan kirkolta noin kaksi kilometriä itään Kalajoen pohjoispuolella ja Ylivieskasta Nivalaan johtavan Kiviojantien eteläpuolella olevalla kumpareella Hamarinkosken kohdalla. Kumpareen korkeimmalla kohdalla on Hannulan päärakennus noin 61 metrin korkeudella. Asuinpaikan länsipuolella ja pohjoispuolella on länteen ja luoteeseen viettäviä peltoja ja asuinrakennuksia ja välittömästi eteläpuolella on Kalajoki. Idässä maasto laskee loivasti itään kohti Keskitalon rakennuksia. Kevättulvien aikana vesi saattaa kiertää Hannulan talon sen pohjoispuolitse. Asuinpaikan keskus näyttää sijoittuvan Hannulan talon kohdalle ja siitä välittömästi länteen laskeville pelloille (kartat s. 29, 32, kuva 3 s. 38, diat 5677, 5678).

5.3. Kaivaustekniikka

Jokitörmän reunaan, joka täyttyynejä läjitysmaiden alle, paalutettiin kahden metrin paaluväleihin kaksi linjaa. Linja A oli 19 metriä pitkä ja kulki kahdeksan metrin päästä Hannulan saunasta länteen suuntaan 258° . B-linja oli sidottu A-linjan länsipäähän 4,5 metrin etäisyydelle. Sen pituus oli 38 m ja suunta

269° eli melko tarkalleen länteen. Näille linjoille paalutettiin metrin päähän rinnakkaislinjat. Linjojen etäisyys törmän reunasta oli korkeintaan metri, ja niiden pohjoispuolella sekä linjojen kohdalla oli viljelyksessä oleva pelto (kartat s. 32-33).

Linjasta A kaivettiin jokainen 2 x 1 metrin suuruinen ruutu ja B-linjasta joka toinen lukuunottamatta ruutua B26 (kartta s. 33) yhteensä 37 m². Ruudut numeroitiin idästä länteen kasvavin parillisin numeroin siten, että numero osoittaa ruudun luoteiskulman paalun etäisyyden linjan itäisimmästä paalusta metreinä ja kirjain linjan tunnuksen.

Koelinjat pintavaaittiin ja kaivettiin ensin multakerroksen pohjaan asti lapiolla, minkä jälkeen taso piirrettiin 1:50 ja vaaittiin. Sen alla olevaa savi- ja savihiesukerrosta kaivettiin noin 10 cm lapiolla, minkä jälkeen ruudut pohjavaaittiin (karttoista ks. s. 7).

Hannulan saunan luoteispuolelle sekä pihamaalle päärakennuksen kaakkois- ja pohjoispuolelle kaivettiin 1 x 1 metrin suuruisia koekuoppia 6 kpl. Niitä ei koordinoitu vaan sidottiin rakennuksiin. Koekuopat pintavaaittiin (korkeudet yleiskartalla s. 32) ja kaivettiin ensin multakerroksen pohjaan ja sitten 10 cm:n kerroksina löydöttömään maahan asti lapiolla.

Hannulan asuinpaikalla käytettiin kiintopistettä I, 60,49 m y.m.p. (ks. s. 6).

5.4. Maaperä ja löydöt

Koeojissa oli multakerroksen vahvuus 30-40 cm ja sen alta tuli savi tai savihiesu (kartta s. 34 kuva 1 s. 38, diat 5675-5676). Pihamaalla olevissa koekuopissa multakerros oli 20-30 cm:n vahvuinen ja sen alla oli savihiesua tai ruskehtavaa hiesua.

Kaikissa koekuopissa oli merkkejä hiesukerroksenkin sekoittuneisuudesta (tiiliä, lasia, muovia; kuva 2 s. 38).

Koelinjoista ja -kuopista saatiin talteen löytöjä seuraavasti (KM 21218:1-49):

Hannula RNro 2:159

Kvartsikaapimia ja -esineitä	5 kpl
Kvartsi-iskoksia	129 "
Pii-iskoksia (tuluspiitä?)	5 "
Kivilaji-iskoksia	1 "
Kuonan kappaleita (rautakuonaa?)	5 "
Palaneita luunpaloja	3 "

Keskitalo RNro 2:65

Kvartsi-iskoksia	2 kpl
Kuonan kappaleita (rautakuonaa?)	2 "

A-koeojasta tuli löytöjä eniten multakerroksesta, mutta myös savesta ja savihiesusta heti mullan alta saatiin riittävästi kvartsi-iskoksia osoittamaan, että alue on varsinaista asuinpaikkaa. B-linjasta sen sijaan tuli löytöjä vain mullasta. Myös koekuopista tehtiin enimmäkseen löydöt multakerroksesta, mutta etenkin koekuopasta 5 saatiin runsaasti kvartsi-iskoksia hiesusta 30 - 60 cm:n syvyydestä multakerroksen alta.

5.5. Yhteenveto

Hannulan asuinpaikan laajuutta ei täysin saatu selvitetyksi, sillä koelinjojen pohjoispuolella olevaan viljeltyyn peltoon ei päästy kaivamaan. Lännessä näyttää löytyneen asuinpaikan alaraja 60 metrin korkeudelta eli linjan A länsipäästä, tosin mullassa kulkeutuneita löytöjä on alempanakin. Idässä Keskitalon tilalta löytyneet kvartsi-iskokset lienevät satunnaisia, eikä jatkuvuutta Ylihannulan asuinpaikalle saakka näytä olevan.

Vesistöjärjestelyjen kannalta uhanalaiset törmänreunat saatiin tutkituksi. Mahdollisten tulevien maankäyttösuunnitelmien vuoksi huomattava alue on Hannulan länsipuolinen peltoalue 60 metrin korkeuskäyrän yläpuolella, joka on tutkittava ennen tuhoamista. Hannulan rakennusten ympäristö on melko rikkoutunutta paitsi ihmisen toiminnan joen kulutuksen rakennuksia kiertävien tulvavesien tuomien lietteiden takia. Hannulan rakennusten ja Kiviojantien välinen alue ei ole topografialtaan todennäköistä asuinpaikkaa. Keskitalon tilalla ei ole syytä uusiin tutkimuksiin.

Kaivauksissa ei löytynyt mitään ajoittavia esineitä. Pii-iskokset ovat ilmeistä tuluspiitä ja kvartsiesineet pitkään käytettyjä tyyppisiä. Alarajan löytyminen 60 metrin korkeudelta merkitsee asuinpaikan varhaisimman mahdollisen käyttöajankohdan sijoitumista tyypillisen kampakeramiikan aikaan.

6. 22 YLIHANNULAN KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA

6.1. Arkistotietoja

Kunta: Ylivieska

Kylä: Kangaskylä

Tila: Välihanhula RNro 2:163 om. Valto Visuri

Kiviojantie

84100 YLIVIESKA 10

Peruskartta: 2431 07 YLIVIESKA

Koordinaatit: x = 7108 74

y = 528 32

z = n. 61,5

Aikaisemmat löydöt: KM 4430:3-4, Ylivieskan kotiseutuyhdistyksessä yksi esine.

1981 kaivetut löydöt: KM 21219:1-4, diar. 22.10.1981

Kertomukseen liittyvät kartat: s. 29, 30, 35.

Kertomukseen liittyvät negatiivit: f. 54798 - 54799, joista kuva 4 s. 39.

Kertomukseen liittyvät diapositiivit: 5679

6.2. Asuinpaikan sijainti ja topografia

Ylihannulan kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Ylivieskan kirkolta noin 2,2 km itään ja Hannulan asuinpaikalta noin 200 metriä itään noin 30 metrin päässä Kalajoen rannasta Hamarinkosken kohdalla heti Kiviojantien pohjoispuolella. Sitä rajoittaa eteläpuolella Kiviojantie ja muilla suunnilla pellot. Asuinpaikka on Ylihannulan ja Välihannulan rakennusten välillä olevalla etelään kohti jokea viettävällä pellolla (kartta s. 29, kuva 4 s. 39, dia 5679). Aikaisemmista löydöistä on KM 4430 ilmeisesti löydetty kyseisestä pellosta Ylihannulan rakennusten (muistitiedon mukaan neljäs samalle paikalle rakennettu päärakennus) länsipuolelta. Sen sijaan Ylivieskan kotiseutuyhdistyksen kokoelmassa oleva esine on löytynyt Ylihannulan itäpuolelta Ylihannulan tilalta.

6.3. Kaivaustekniikka

Välihannulan tilan itälaitaan suunnitellun kuivatusojan kohdalle n. 25 m Ylihannulan päärakennuksesta luoteeseen paalutettiin 11 koekuoppaa, joista 8 oli linjassa suunnassa SSW - NNE ja kolme muuta siitä hieman poiketen (kartta s. 35). Ne oli sijoitettu 3-14 metrin välein ja ne olivat kooltaan 1 x 1 metriä. Kuopat sidottiin Ylihannulan uuteen taloon.

Pintavaaituksen jälkeen (korkeusluvut yleiskartalla s. 35) koekuopat kaivettiin lapiolla ensin multakerroksen pohjaan ja sitten 10 cm:n kerroksina 10-20 cm saveen löydöttömään maahan saakka. Yleiskartta piirrettiin 1:500 (ks. s. 7) ja vaaituksiin

käytettiin kiintopistettä II, 62,93 m y.m.p. (ks. s. 6).

6.4. Maaperä ja löydöt

Peltomultakerroksen vahvuus oli alimmissa kuopissa 1 ja 11 noin 30 cm ja muissa noin 20 cm. Sen alta tuli märkä savi. Löytöjä, jotka tulivat kahdesta alimmasta koekuopasta ja yhtä saven pinnasta löytynyttä kvartsi-iskosta lukuunottamatta kaikki mullasta, saatiin seuraavasti (KM 21219:1-4):

Välihannula RNro 2:163

Kvartsiittikaapimia	1 kpl
Kvartsi-iskoksia	5 "

6.5. Yhteenvedo

Välihannulan tilan kaakkoiskulmasta mullasta löytyneet kvartsi-iskokset osoittavat alueen olevan asuinpaikan rajoilla. Ne ovat tuskin kulkeutuneet ylempää, koska sieltä ei tavattu yhtään löytöä. Koska laajempia tutkimuksia ei ollut mahdollista tehdä tämän tehtävän puitteissa, on vaikea sanoa, mihin suuntaan asuinpaikka jatkuu. Alarajan rikkoo Kiviojantie, jonka eteläpuolelle Hannulan kaivausten yhteydessä kaivetuista koekuopista ei tullut kivikautisia löytöjä (ks. s. 10 ja kartta s. 32). Alimman koekuopan korkeus oli noin 61,5 m y.m.p., ja ottaen huomioon, että maasto on Kiviojantien eteläpuolella ryteikköistä ja kosteaa, on alaraja todennäköisesti vähintään 61,0 m y.m.p.

Kuivatusojasuunnitelman kannalta oli suoritettu tutkimus riittävä löytöjen vähäisyyden vuoksi. Asuinpaikan sijainnin ja laajuuden määrittely edellyttää koekaivauksia Välihannulan tilan pelloilla sekä Ylihannulan tilalla päärakennuksen itäpuolisilla pelloilla.

Ylihannulan talon ympäristö on rakennustöiden yhteydessä tasattu ja sen pohjoispuolella oleva pihamaa on pahasti myllätty, joten

siellä ei ole aihetta tutkimuksiin. Talon eteläpuolella oleva puutarha sen sijaan on todennäköistä asuinpaikka-aluetta.

Ylihannulan kaivauksissa saadut kvartsilöydöt kuten myös aiemmin löytyneet kiviesineet ovat vaikeasti ajoitettavia. 61 metrin korkeudella sijaitsevan alarajan perusteella asuinpaikka ajoittuu kuten Hannulan asuinpaikkakin tyypillisen kampakeramiikan aikaan tai sitä nuoremaksi.

7. 40 ALASOUKAN KIVIKAUTINEN LÖYTÖPAIKKA

7.1. Arkistotietoja

Kunta: Ylivieska

Kylä: Kangaskylä

Tila: Alasoukka RNro 5:81 om. Niilo Koskela

Mattilantie 7 B 19

84100 YLIVIESKA 10

Peruskartta: 2431 07 YLIVIESKA

Koordinaatit: x = 7108 38

y = 589 34

z = n. 63

Aikaisemmat löydöt: KM 21199

1981 kaivetut löydöt: -

Kertomukseen liittyvät kartat: s. 29

7.2. Löytöpaikan sijainti ja topografia

Reikäkiven puolikas KM 21199 on löytynyt 1950-luvulla Alasoukan tilalta noin 3,2 km Ylivieskan kirkolta itään Kalajoen pohjoisrannalla sijaitsevalta pellolta noin 30 metrin päästä rannasta ja Kiviojantien eteläpuolella sijaitsevasta ladosta

"hieman" kaakkoon. Löytökohta on loivasti etelään kohti jokea viettävässä rinteessä kesannolla olevassa pellossa 30 cm:n syvyydessä (kartta s. 29).

7.3. Löytöpaikan tutkimus

Alasoukan kohdalle kaivettiin törmän reunaan koekuoppia 10 - 12 metrin välein. Lisäksi sijoitettiin yksi kuoppa ylemmäksi reikäkiven löytöpaikan tienoilla n. 63 metrin korkeudelle. Kaikki kuopat olivat löydöttömiä. 20 - 50 cm:n vahvuisen multakerroksen alla oli puhdas hiesu tai vaalean ruskea hieno hiekka. Soukan asuinpaikkaan on reikäkiven löytöpaikasta matkaa itään noin 300 metriä (kartta s. 29).

8. 42 SOUKAN KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA

8.1. Arkistotietoja

Kunta: Ylivieska
Kylä: Kangaskylä
Tila: Soukka RNro 5:88 om. Veikko Soukka
Kiviojantie
84100 YLIVIESKA 10

Peruskartta 2431 07 YLIVIESKA
Koordinaatit: x = 7108 18
y = 529 60
z = n. 63,5

Aikaisemmat löydöt: -
1981 kaivetut löydöt: KM 21220;1-15
Kertomukseen liittyvät kartat: s. 29, 30, 36.
Kertomukseen liittyvät negatiivit: f. 54801-54804, 54809, joista kuvat 5 - 7 s. 40.
Kertomukseen liittyvät diapositiivit: 5680-5681

8.2. Asuinpaikan sijainti ja topografia

Soukan asuinpaikka sijaitsee Ylivieskan kirkolta noin 3,4 km itään ja Alasoukan löytöpaikasta noin 300 m kaakkoon Kalajoen pohjoisrannalla noin 10 metrin päässä rannasta heti törmän reunasta ylöspäin. Asuinpaikka löytyi rantaa koekuopitettaessa, kun kuopista 28 ja 29 tavattiin kvartsi-iskoksia (kartta s. 36). Löytöjä saatiin verrattain pieneltä alueelta matalalta kumpareelta lounaaseen kohti jokea sekä länteen ja etelään viettäviltä rinteiltä laitumena käytettävältä pellolta. Soukan tilan rakennukset ovat asuinpaikasta noin 120 metriä koilliseen ja Kiviojantie noin 120 metriä pohjoiseen melko tasaisen pellon takana (kuvat 6, 7 s. 40, diat 5680-5681).

8.3. Kaivaustekniikka

Soukan tilalle paalutettiin yhteensä 17 koekuoppaa. Aluksi kaivettiin luoteesta kaakkoon naapuritilalta edeten koekuopat 25 - 29 10 - 24 metrin välein. Kun kahdesta viimeisestä tuli löytöjä, paalutettiin kumpareelle kuopat 30 - 34 ja 38 - 41 sekä edelleen itään kuopat 35 - 37. Kumpareella kuoppien etäisyys toisistaan oli 6 - 15 metriä, ja niitä ei koordinoitu toisiinsa vaan sidottiin Soukan tilan riiheen, joka sijaitsee heti Kiviojantien eteläpuolella. Kumpareen itäpuolella kuopat olivat 24 metrin välein (kartta s. 36).

Pintavaaituksen jälkeen (korkeusluvut yleiskartalla s. 36) 1 x 1 metrin kokoiset koekuopat kaivettiin lapiolla ensin multakeroksen pohjaan ja sitten 10 cm:n kerroksina löydöttömään maahan asti eli korkeintaan 70 cm:n syvyyteen (kuva 5 s. 40). Yleiskartta piirrettiin mittakaavaan 1:500 omien mittausten pohjalta ja vaaituksiin käytettiin kiintopistettä III, 65,39 m y.m.p. (ks. s. 6).

8.4. Maaperä ja löydöt

Multakerros oli 20-50 cm:n vahvuinen ja paksuimmillaan alimmissa kuopissa. Sen alla oli hieno hiesumainen hiekka, joka koekuopassa 29 oli vinosti kerrostunut ja osoitti joen nostaneen rannoille tulviessaan hiekkaa. Kaikissa kuopissa hiesu oli väriltään vaalean ruskeaa, ja ruosteista se oli etenkin alimmissa kuopissa.

Suurin osa löydöistä saatiin multakerroksesta. Kuopista 30, 32 ja 38 tuli yhteensä kymmenen kvartsi-iskosta hiekasta 10-30 cm mullanrajan alapuolelta. Löytöjä saatiin seuraavasti (KM 21220: 1-15):

Soukka RNro 5:88

Kvartsikaapimia	2 kpl
Kvarsi-iskoksia	39 "
Piiesineen kappaleita (tuluspiitä?)	1 "

8.5. Yhteenveto

Soukan asuinpaikka osoittautui pienialaiseksi, korkeintaan 40 x 40 metrin suuruiseksi. Vesistöjärjestelysuunnitelmien toteuttaminen vaikuttaa Soukan kohdalla vain välillisesti vedenpinnan nousun myötä ja sekin ainoastaan ajoittain tulvakausina. Näin ollen suoritettu tutkimus on tässä yhteydessä riittävä. Asuinpaikan laajuus saatiin joka suunnassa selvitetyksi, mutta yläraja jäi hieman epävarmaksi, koska tämän tehtävän puitteissa ei ollut mahdollista kaivaa koekuoppia ylemmäksi rinteeseen. Ylin kuoppa 41 oli kuitenkin löydötön. Alimmasta koekuopasta 39 saatiin löytöjä vain multakerroksesta, ja alimmat hiekasta tulleet löydöt saatiin noin 64 metrin korkeudelta. Asuinpaikka sijoittuu 64 metrin ja 64,5 metrin korkeuskäyrien väliin, minkä perusteella varhaisin mahdollinen käyttöajankohta on tyypillisen kampakeramiikan kaudella.

9. 41 KAUNISTON KIVIKAUTINEN ASUINPAIKKA

9.1. Arkistotietoja

Kunta: Ylivieska

Kylä: Kangaskylä

Tilat: Kaunisto RNro 5:37 om. Matti Soukka

Kiviojantie

84100 YLIVIESKA 10

Peruskartta: 2431 10 RAUDASKYLÄ

Koordinaatit: x = 7108 06

y = 530 02

z = n. 65

Aikaisemmat löydöt: -

1981 kerätyt löydöt: KM 21221:1-3, diar. 22.10.1981

Kertomukseen liittyvät kartat: s. 29, 30

Kertomukseen liittyvät negatiivit: 54810-54812, 54816, joista kuvat 8-9 s. 41.

Kertomukseen liittyvät diapositiivit: 5682.

9.2. Asuinpaikan sijainti ja topografia

Kauniston kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Ylivieskan kirkolta noin 3,8 km itään ja Soukan asuinpaikalta noin 400 m itäkaakkoon. Hiekkakuoppa, jonka yläosasta suurin osa löydöistä poimittiin, on noin viidenkymmenen metrin päässä Kauniston tilan pääraennuksesta suuntaan 203° . Kalajoen pohjoisrantaan on matkaa noin 150 m ja Iisalmen rataan koilliseen noin 50 m. Toinen kohde, josta kerättiin vähemmän löytöjä, sijaitsi mainitusta hiekkakuopasta noin 200 metriä länteen (koordinaatit x = 7108 08, y = 529 82, z = n. 65). Asuinpaikka sijaitsee etelään viettävässä rinteessä pellossa, joka oli viljelyksessä tutkimuksen aikana. Heti 30 x 10 metrin laajuisen hiekkakuopan alapuolella oli alava

ranta, joka oli tulvaveden peitossa tutkimuksen aikana (kartat s. 29, 30).

9.2. Asuinpaikan tarkastus

Kauniston pellossa sijaitsevasta hiekkakuopasta saattoi todeta maaperän paikalla olevan hienoa vaaleanruskeaa hiekkaa, jossa ei ollut mitään merkkejä kulttuurimaasta. Sen sijaan kuopan yläosasta noin 65 metrin korkeudelta sai nopeasti poimittua 13 kvartsi-iskosta sekä -kaapimen. Ylisoukan tilan itärajalle, josta löytyi pieneltä kynnetyiltä alueelta neljä kvartsi-iskosta, oli 200 metrin matkalla viljeltyä peltoa, jota ei päästy tarkastamaan. On mahdollista, että koko löytöpaikkojen välinen rinne on yhtenäistä asuinpaikkaa (kartat s. 29, 30, kuvat 8-9 s. 41, dia 5682).

Vesistösuunnitelmat eivät uhkaa Kauniston asuinpaikkaa. Tilanomistajalla on kuitenkin tarkoitus "peittää kuoppa, kunhan siellä pesivät törmäpääskyt ovat lähteneet" (rauhoitusmääräys on lähetetty 12.10.1981). Mikäli alueen maaperään tullaan tulevaisuudessa laajemmin kajoamaan, olisi ainakin Kauniston ja Ylisoukan löytökohtien välinen n. 200 x 50 metrin laajuinen peltokaistale tutkittava.

Kauniston löytöpaikkojen korkeuksia ei vaaittu vaan alarajaksi ilmoitettu 65 m y.m.p. on arvioitu peruskartalta. Alaraja kulkee selvästi Kauniston hiekkakuopan halki, sillä sen alaosasta ei löytynyt yhtään kvartsi-iskosta. Alarajan korkeuden perusteella asuinpaikan varhaisin mahdollinen käyttöajankohta olisi varhaiskampakeraamisen ajan lopulla tai tyypillisen kampakeraamiikan alussa.

10. 5 KOSKELAN (HAMARIN) KIVIKAUTISET LÖYTÖPAIKAT

10.1. Arkistotietoja

Kunta: Ylivieska

Kylä: Kangaskylä

- Tilat: 1. Hamari RNro 1:120 om. Oiva Johannes Kivi
 Koskipuhdontie
 84100 YLIVIESKA 10
2. Myllymäki RNro 1:177 om. Seppo Salopuro
 Koskipuhdontie
 84100 YLIVEISKA 10
3. Koskipuhto RNro 62:1 om. Ylivieskan kaupunki

Peruskartta: 2431 07 YLIVIESKA

Koordinaatit: 1. x = 7108 56

y = 528 34

z = n. 60

2. x = 7108 62

y = 528 20

z = n. 60

3. x = 7108 60

y = 528 06

z = n. 59

Aikaisemmat löydöt: KM 2059:2, 2106:7, 15868:1-3

Aikaisemmat tutkimukset: Paula Purhonen 1981, tarkastuskertomus

1981 kaivetut löydöt: KM 21222:1-4, diar. 22.10.1981

Kertomukseen liittyvät kartat: s. 29, 30, 37.

Kertomukseen liittyvät negatiivit: f. 54791-54796, joista kuva 10 s. 42.

10.2. Löytöpaikkojen sijainti ja topografia

Koskelan eli Hamarin kivikautiset löytöpaikat sijaitsevat Kangaskylän Koskipuhdossa, Ylivieskan kirkolta noin kaksi kilometriä itään Kalajoen etelärannalla (kartta s. 29). Aikaisemmat

52

löydöt on saatu noin 200 metrin päästä joen rannasta sijaitsevien rakennusten ympäristöstä, ja onkin ilmeistä, että mahdollinen asuinpaikka sijaitsee juuri siellä (ks. P. Purhosen tarkastuskertomus 1981). Paikka on loivarinteinen kumpare Hamarinkosken kohdalla, ja sen rinteet viettävät länteen. Kalajoen kerrotaan joskus kiertäneen Koskelan mäen sen eteläpuolitse, nähtävästi rakennusryhmän etelä- ja lounaispuolella noin sadan metrin päässä virtaavan, Kalajokeen laskevan puron uomaa myöten. Kaivauksissa talteen saadut muutamat kvartsi-iskokset löytyivät kuitenkin aivan joen rannasta (kartta s. 37), joka löydösten vähäisyydestä päätellen on mahdollisen asuinpaikan äärialueita. Löytöpaikat sijaitsevat pellossa. Aikaisemmat esineet sen sijaan on olemassa olevien tietojen perusteella löydetty puutarhamaasta. Koko mahdollinen asuinpaikka-alue on lukuisten rakennusten rikkomaa pelto- ja puutarhamaata (kartat s. 30, 37, kuva 10 s. 42).

10.3. Kaivaustekniikka

Joen rantaan kaivettiin 28 koekuoppaa, kooltaan 1 x 1 m. Ne sijoitettiin aivan törmän reunaan peltoon 8 - 30 metrin välein Hamarin myllyn ja kosken alapuolisen suvannon väliselle kaistaleelle. Niitä ei koordinoitu vaan sidottiin rakennuksiin (kartta s. 37). Kuopat kaivettiin lapiolla ensin multakerroksen pohjaan ja sitten 10 - 20 cm saveen tai savihiesuun. Paikkoja ei vaaittu. Samalla menetelmällä kaivettiin Koskelan rakennusryhmän itäpuolella sijaitsevan hiekkakuopan ympäristöön 22 koekuoppaa (kartta s. 30).

10.4. Maaperä ja löydöt

Rantatörmän reunassa peltomullan paksuus oli 10 - 30 cm ja sen alla savi tai hyvin savinen hiesu. Hamarin myllyn luona rantakaistaleen itäosassa maa oli sekoittunutta. Löydöt tulivat peltomullasta tai sekoittuneesta maasta. Lisäksi poimittiin yksi kvartsi aivan vesirajasta kosken alapuolisen suvannon rannalta (kartta s. 37). Hiekkakuopan ympäristössä multakerroksen vahvuus oli

10-20 cm ja sen alla oli hiesua, joka oli paikoitellen kovaa ja savensekaista. Siinä oli myös runsaasti suuria kiviä. Nämä kuopat olivat löydöttömiä. Kaikenkaikkiaan Koskelan alueelta saatiin seuraavat löydöt (KM 21222:1-4):

Hamari RNro 1:120

Kvartsi-iskoksia 1 kpl

Myllymäki RNro 1:177

Kvartsi-iskoksia 2 "

Koskipuhto RNro 62:1

Kvartsi-iskoksia 2 "

yht. 5 kpl

10.5. Yhteenveto

Koskelan eli Hamarin löytöpaikat eivät vähäisen löytöaineistonsa vuoksi anna aihetta lisätutkimuksiin tässä yhteydessä. Aikaisemmat löydöt (2 reikäkiveä ja 2 talttaa) ovat sen verran merkittäviä että alueella mahdollisesti on asuinpaikka. Se sijaitsee aivan Koskelan rakennusryhmän kohdalla. Itäisin mahdollinen raja on Koskipuhdontieltä Hamarin myllylle vievä tie, jonka itäpuoli todettiin koekuopin löydöttömäksi. Länsiraja eli alaraja on topografiasta päätellen noin 58-60 metrin korkeuskäyrien tienoilla. Etelärajana voidaan pitää Kalajoen vanhaa uomaa. Kun pohjoisraja on Kalajoen ranta, jää maankäyttösuunnitelmien uhatessa mahdollista asuinpaikkaa koekaivettavaksi noin 200 x 300 metrin laajuinen alue. Koskelan rakennuskompleksiin on kuitenkin äskettäin rakennettu yksi uusi asuinrakennus, eikä muita ole tällä hetkellä suunnitteilla.

11. TUTKIMUKSEN TULOKSET

Ylivieskan kaivauksissa kesällä 1981 tutkittiin yhteensä 290 m², josta Hannulan asuinpaikalla koelinjoin 37 m² ja muualla koekuopin 253 m². Rantaäyräitä tutkittiin noin 2900 metrin matkalla ja kuivatusojalinjoja noin 200 metrin matkalla. Lisäksi koekuopitettiin Koskelan itäpuolisen hiekkakuopan ympäristöä. Kaivauksin löydettiin yksi uusi asuinpaikka, [42] Soukka, jonka laajuus saatiin selvitettyksi. Kohteissa [37] Hannula, [22] Ylihannula ja [5] Koskela (Hamari) suoritettiin koekaivauksia, mutta vesistöjärjestelyillä ei todettu olevan vaikutusta kivikautisiin asuinpaikkoihin. Ensiksi mainitun Hannulan kivikautisen asuinpaikan rajat saatiin pääpiirteissään määritellyksi. Rantaäyräiden kaivauksissa tutkittiin myös kivikautinen löytöpaikka, kohde [40] Alasoukka.

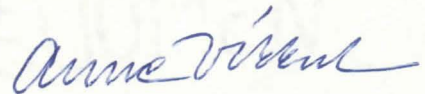
Varsinaisen kaivaustyön lisäksi tarkastettiin ne osat rantapelloista, jotka eivät olleet liian alavia tai tulvaveden vallassa, ts. sopimattomia kivikautiseen tai muuhun esihistorialliseen asutukseen. Tällöin löydettiin yksi kivikautinen asuinpaikka, kohde [41] Kaunisto. Sen laajuutta ei voitu tämän tehtävän yhteydessä määrittää, mutta vesistöjärjestelyt eivät tule sitä koskettamaan. Joen kapeiden kohtien Haapakarin ja Visurinkarin, missä virtaus on voimakkaampaa, tienoilta ei löytynyt esihistorialliseen käyttöön viittaavia merkkejä.

Vesistöjärjestelyjen vaikutus esihistoriallisiin muinaisjäännöksiin osoittautui hyvin vähäiseksi ja suoritettu tutkimus riittäväksi. Joen rannat olivat etenkin Hamarinkosken kohdalla hyvin kuluneet ja monin paikoin (mm. Soukka) saattoi havaita joen kuljettamien hienojen sedimenttien keräytyneen rannoille. Useiden kuivatusojien kohdilla oli jo valmiiksi ojat, joita on tarkoitus parantaa.

Kivikautisiksi asuinpaikoiksi on tässä kertomuksessa nimitetty niitä löytöpaikkoja, joista tavattiin kahdesta vierekkäisestä

koekuopasta kvartsi-iskoksia. Muita kohteita on nimitetty vain löytöpaikoiksi. Joen rantoja on kuitenkin todennäköisimmin käytetty kalastuspaikkoina, jotka saattavat ajoittua huomattavasti myöhäisempäänkin aikaan kuin myöhäisen varhaiskampakeraamiikan tai tyypillisen kampakeramiikan aikaan, mitä alarajat 60-65 m y.m.p. merenrantakorkeuksina merkitsevät.

Helsingissä 16. päivänä helmikuuta 1982

Anne Vikkula
hum. kand.

LUETTELO KERTOMUKSEEN LIITTYVISTÄ KARTOISTA

Ote topografiselta kartalta 2431 YLIVIESKA, 1957	1:100000	A4	s. 28
Ote peruskartoilta 2431 07 YLIVIESKA ja 2431 10 RAUDAS- KYLÄ, Helsinki 1955	1:20000	A4	s. 29
Ylivieska Hamarinkoski- Visurinkari. Yleiskartat 1 ja 2	1:4000	A2	s. 30 - 31
Ylivieska 37 Hannula. Yleiskartta,	1:500	A2	s. 32
Ylivieska 37 Hannula. Pinta- ja pohjavaaituskartta	1:200	A3	s. 33
Ylivieska 37 Hannula. Tasokartta. Ruudut A 2-19, B 2, 6, 10, 14, 18, 22, 30, 34, 38 multa- ja savikerroksen rajalta. Piirt. P. Kankkunen	1:50	A3	s. 34
Ylivieska 22 Ylihannula. Yleiskartta,	1:500	A3	s. 35
Ylivieska 42 Soukka. Yleiskartta.	1:500	A2	s. 36
Ylivieska 5 Koskela (Hamari). Yleiskartta.	1:1000	A3	s. 37

LUETTELO KERTOMUKSEEN LIITTYVISTÄ NEGATIIVEISTA JA KUVISTA

f. nro

54790	37	Hannula	Koekuopat 1-3, takana Hannulan sauna, NW-SE.	k.2	s. 38
54791- 54796	5	Koskela (Hamari)	Panoraama. Kvartsien KM 21222 löytöpaikat (kopioissa merkitty nuolin), Koskelan, Keskitalon ja Hamarin rakennuksia, edessä Hamarinkoski. Kuvattu vastarannalta, N-S.	k.10	s. 42
54797	37	Hannula	Koelinja B, NE-SW.	k.1	s. 38
54798	22	Ylihannula	Kvartsien KM 21219 löytöpaikka, taustalla Ylihannulan uusi talo, SW-NE.	-	
54799	22	Ylihannula	Kvartsien KM 21219 löytöpaikka, taustalla Ylihannulan uusi talo, SW-NE.	k.4	s. 39
54801	42	Soukka	Peitetty koekuoppa asuinpaikalla, taustalla Kiviojantie, SW-NE.	-	
54802	42	Soukka	Koekuoppaa kaivetaan asuinpaikalla, taustalla Soukan uusi talo ja navetta, W-E.	k.5	s. 40
54803- 54804	42	Soukka	Panoraama. Asuinpaikka kumpaneella oikealla, vasemmalla Soukan tilan rakennuksia, W-E.	k.7	s. 40
54805- 54808	37	Hannula	Panoraama. Keskellä Hannulan sauna, siitä vasemmalle koelinjat A ja B, oikealla Keskitalo. Kuvattu vastarannalta, S-N.	k.3	s. 38
54809	42	Soukka	Asuinpaikka kuvattuna vastarannalta, taustalla Kiviojantie, SE-NW.	k.6	s. 40
54810- 54812	41	Kaunisto	Panoraama. Asuinpaikka kuvattuna vastarannalta, kopiossa löytöpaikat KM 21221 merkitty nuolin, S-N.	k.9	s. 41
54816	41	Kaunisto	Asuinpaikka vasemmalla (kopioon merkitty nuolin), oikealla Kaunisto päärakennus, E-W.	k.8	s. 41

LUETTELO KERTOMUKSEEN LIITTYVISTÄ DIAPOSITIIVEISTA

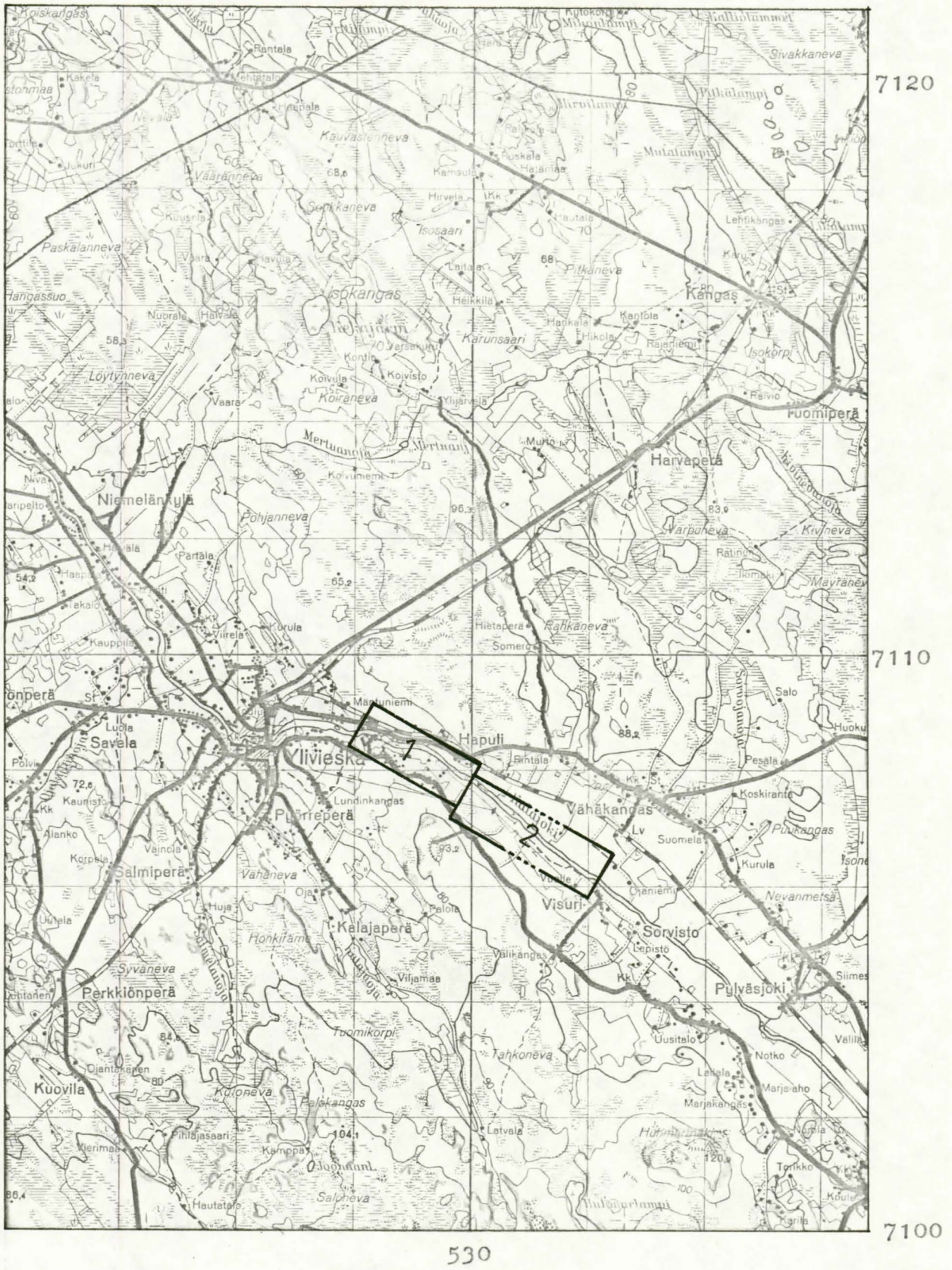
dia nro

5674	37	Hannula	Koelinja B, NE-SW.
5675	37	Hannula	Ruutu B6, mullan ja saven rajataso, E-W.
5676	37	Hannula	Jokitörmän leikkaus ruudun A16 kohdalla, S-N.
5677	37	Hannula	Asuinpaikka kuvattuna Kalajoen etelärannalta, oikealla Hannulan sauna, vasemmalla törmän reunassa linjat A ja B, S-N.
5678	37	Hannula	Hannulan niemi kuvattuna Ylihannulan tienristeyksestä, oikealla Keskitalo, NE-SW.
5679	22	Ylihannula	Asuinpaikka kuvan keskellä, taustalla Ylihannulan uusi talo, SW-NE.
5680	42	Soukka	Asuinpaikka kumpareella kuvan keskellä, W-E.
5681	42	Soukka	Asuinpaikka kuvattuna vastarannalta (lehmien kohdalla), taustalla Kivi-ojantie, SE-NW:
5682	41	Kaunisto	Asuinpaikka rinteessä etualalla, taustalla Kauniston tilan päärakennus, S-N.

Valok. A. Vikkula 1981

YLIVIESKA
HAMARINKOSKI-VISURINKARI

Ote topografiselta kartalta 2431 YLIVIESKA, 1:100000, 1957

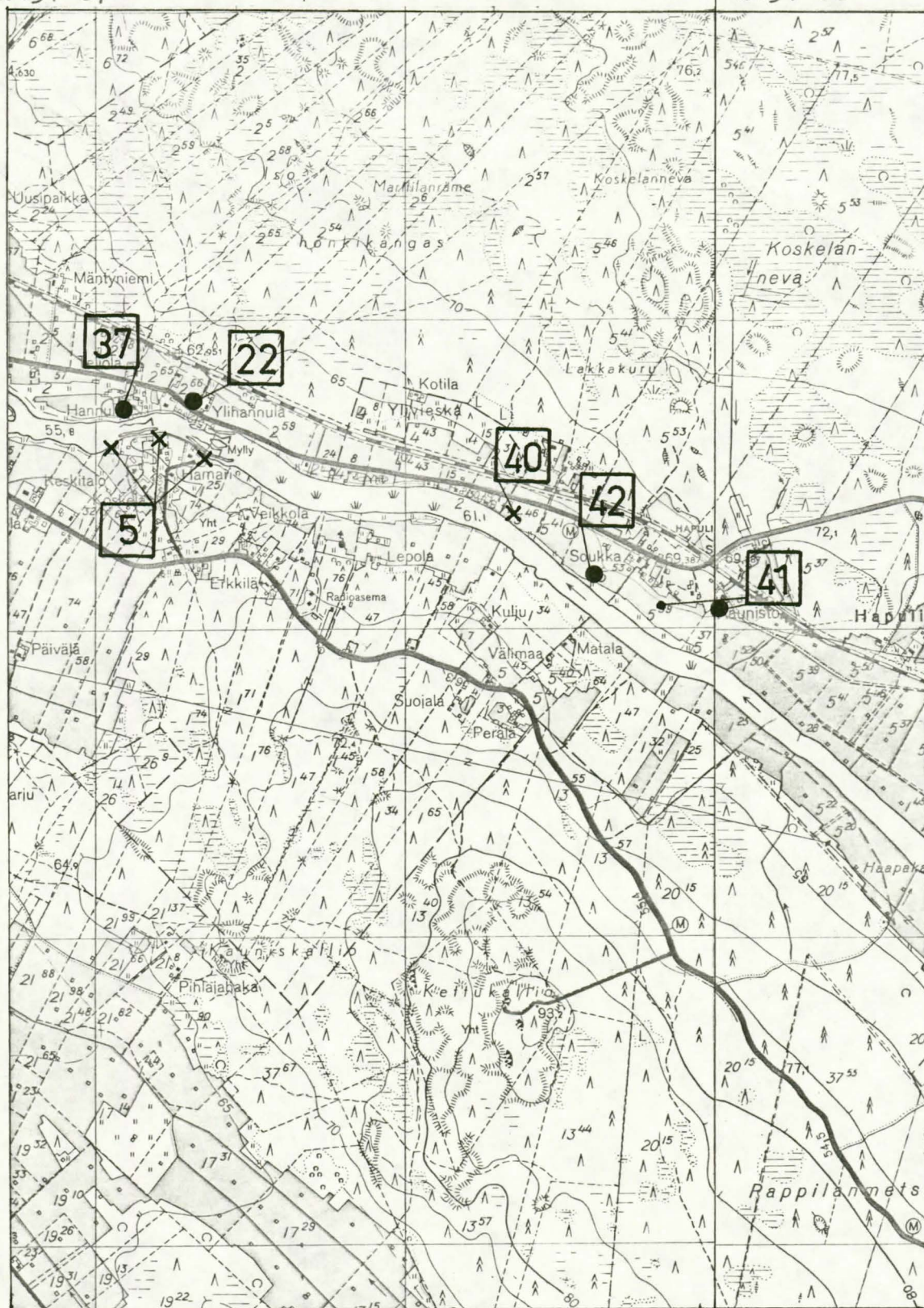
Yleiskarttojen Ylivieska Hamarinkoski-Visurinkari 1 (s. 30)
ja 2 (s. 31) paikallistaminen.

YLIVIESKA
HAMARINKOSKI-VISURINKARI

Ote peruskartoilta 2431 07 YLIVIESKA ja 2431 10 RAUDASKYLÄ,
1:20000, Helsinki 1955

2431 07

2431 10

528 529 530
Kertomuksessa selostetut kivi- ja kivi-
kautiset löytöpaikat ● ja kivi-
kautiset löytöpaikat X :

5	Koskela (Hamari)	40	Alasoukka
22	Ylihannula	41	Kaunisto
37	Hannula	42	Soukka

A.Vikkula 1981

YLIVIESKA 42 KANGASKYLÄ SOUKKA

5.

f. 54802

KOEKUOPPAA KAINETAAN, TAUSTALLA SOUKAN UUSI TALO JA NAVETTA, W-E.

6.

f. 54809

SOUKAN ASUINPAIKKA LEHMIEN KOHDALLA, TAUSTALLA KIVIOJANTIE, SE-NW.

7.

f. 54803-54804

ASUINPAIKKA KUMPAREELLA KESKELLÄ OLEVAN PIHLAJAN KOHDALTA OIKEALLE, VASEMMALLA SOUKAN TILAN RAKENNUKSIA, W-E.

YLIVIESKA 22 KANGASKYLÄ YLIHANNULA

4.

f. 54799

KVARTSIA NUOLEN KOHDALTA, YASEM-
MALLA YLIHANNULAN UUSI TALO, SW-NE.

YLIVIESKA 37 KANGASKYLÄ HANNULA

1.

f. 54797

KOELINJA B, NE - SW.

2.

f. 54790

KOEKUOPAT 1-3, TAKANA HÄNNULAN SAUNA, NW - SE.

3.

f. 54805-54808

KESKELLÄ HÄNNULAN SAUNA, SIITÄ VASEMMALLE LINJAT A JA B TÖRMÄN REUNASSA OIKEALLA KESKITALO. KUVATTU TILOJEN 62¹ JA 56^b RAJALTA, S - N.

YLIVIESKA 41 KANGASKYLÄ KAUNISTO

8.

f. 54816

KVARTSIA KM 21221:1-2 NUOLEN KOHDALTA,
KAUNISTON PÄÄRAKENNUS OIKEALLA, E-W.

9.

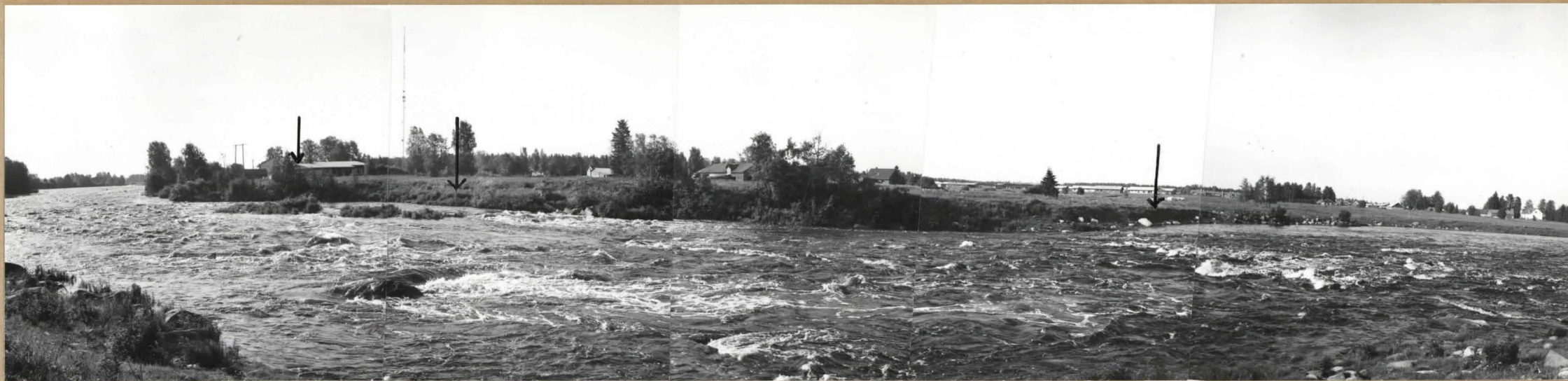

f. 54810-54812

KVARTSIA NUOLIEN KOHDISTA, OIKEANPUOLEINEN KM 21221:1-2, VASEMMAN-
PUOLEINEN KM 21221:3, S-N.

YLIVIESKA 5 KANGASKYLÄ KOSKELA (HAMARI)

10.

f. 54791 - 54796

KVARTSIEN KM 21222 LÖYTÖKOHDAT MERKITTY NUOLIN. KESKELLÄ KOSKELAN JA KESKITALON RAKENNUKSIA, ÄÄRIMMÄISENÄ VASEMMALLA HAMARIN MÖLLY. EDESSÄ HAMARINKOSKI. KUVATTU HANNULAN SAUNAN KOHDALTA N-S.